



พระบฏ วัดโพธาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี : ศึกษาองค์ประกอบศิลป์
ในพุทธประวัติ ตอน ทรงแก้ทิวฐิमानะ ของพญามหาชมพูบดี สร้างรูปแบบ
สันนิษฐานสู่แนวทางการอนุรักษ์ภาพจิตรกรรมไทยบนผืนผ้า*

PABOT WAT PHOTARAM, CHAIYA DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE: A
STUDY OF ART COMPOSITION IN THE LIFE OF BUDDHA AND HIS TEACHING
FOR PHAYA MAHA CHOMPOO BODI BY CONSTRUCTING ASSUMED PATTERN
TOWARDS THE CONSERVATION OF THAI CLOTH PAINTINGS



ชญญา อุดมประมวล

Chanya Udompramuan

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Surat Thani Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: joy_chanya@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาพุทธประวัติของภาพพระบฏ ตอน ทรงแก้ทิวฐิमानะของพญามหาชมพูบดี 2. สร้างรูปแบบสันนิษฐานด้วยรูปแบบจิตรกรรมไทย 3. ศึกษาความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อผลงานจิตรกรรม จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ภาพพระบฏตอนทรงแก้ทิวฐิमानะของพญามหาชมพูบดีที่สร้างจากรูปแบบสันนิษฐานโดยผู้วิจัย แบบประเมินความงามและความสมบูรณ์ของผลงาน และ แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญ

ผลจากการวิจัยพบว่า พระบฏมีรูปลักษณะเป็นงานศิลปกรรมสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ภายในภาพแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนบนเป็นภาพพระพุทธเจ้าประทับยืนภายในซุ้มเรือนแก้ว ขนาบข้างด้วยพระอัครสาวกซ้าย-ขวา ส่วนล่างเป็นเรื่องราวมหาเวสสันดรชาดก องค์ประกอบ และ สีแสดงออกถึงสีอันเป็นที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ 1 เช่น สีแดง สีคราม สีที่นิยมใช้ในสมัยปลายอยุธยา และธนบุรี เช่น สีเหลืองดิน องค์ประกอบลายประกอบด้วยกระบวนลายอันเป็นที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ 1 การสร้างผลงานจิตรกรรมไทยรูปแบบสันนิษฐานมีความสมบูรณ์ทั้งส่วนบนและส่วนล่าง ความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อ



ผลงานจิตรกรรมรูปแบบสันนิฐาน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ มีความพึงพอใจค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยมาตรฐาน อยู่ที่ 4.57 และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.68

คำสำคัญ: องค์ประกอบศิลป์; สร้างรูปแบบสันนิษฐาน; การอนุรักษ์ภาพจิตรกรรมไทยบนผืนผ้า

Abstract

The objectives of this research were 1. study the history of Phra Bot painting related to solving Intolerance of Phraya Maha Jambupati. 2. To create an assumption model using Thai painting, 3. To study their satisfaction of experts on fine arts, including 30 experts, who were selected by purposive sampling. The research instruments consisted of Pabot painting related to Lord Buddha's history in solving Intolerance of Phaya Maha Chompoobodi which was created by the researcher's assumption model, an evaluation form of beauty and completeness in such painting, and a satisfaction evaluation form of experts.

The research results showed that the Pabot painting was in a form of the art in the period of King Buddha Yot Fa Chulalok the Great (Rama I). The painting consisted of 2 parts: the upper part depicted the Lord Buddha standing inside an Ruean Kaew arch, which was flanked by the apostles left-right, and the lower part was a story of Maha Wetsandon Chadok, its composition, the color expressed the popular colors during the reign of King Rama I period such as red, navy and popular colors during the end of Ayutthaya period and Thonburi period such as yellow. The pattern compositions consisted of the popular patterns during the reign of King Rama I. The creation of the assumption model was complete in details of the upper and lower parts. The satisfaction of experts in fine arts affecting the assumption model showed that the experts gained a satisfaction mean at the highest level. The mean was at 4.57 and the standard deviation was at 0.68.

Keywords: Composition; Constructing Assumed; Conservation of Thai Cloth Paintings

บทนำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 และนักวิชาการด้านจิตรกรรมต่างให้ความหมายไปในลักษณะเดียวกันว่า ผ้าพระบฏ คือ ผืนผ้าที่มีรูปพระพุทธรูปหรือพุทธประวัติแขวนไว้บูชาแทนรูปปฏิมากรรม

ในชั้นแรกผ้าพระบฏถือเป็นรูปเคารพอย่างหนึ่งของพุทธศาสนิกชน มีวัตถุประสงค์การผลิตเพื่อเป็นรูปสัณนิบาตสัมพุทธเจ้า ที่เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว รูปเคารพที่วาดบนพื้นผ้านี้มีหลายขนาด โตบ้างเล็กบ้างตามกำลังความสามารถในการทอผ้าและวาดภาพ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาพพระพุทธรูปองค์ประทับยืน เกือบไว้บูชาในเคหสถานทั่วไป ในดินแดนที่พุทธศาสนาแผ่เข้าไปถึง การวาดภาพพระพุทธรูปองค์บนผ้านี้ดั่งกล่าวลงทุนต่ำและใช้เวลาน้อยกว่าปฏิมารูปหรือการปั้นพระพุทธรูปหลายเท่า อีกทั้งยังสามารถพกพาติดตัวไปยังถิ่นอื่นได้โดยง่าย การผลิตผ้าพระบฏจึงกลายเป็นความนิยมในหมู่พุทธศาสนิกชนสมัยแรกๆ อยู่มา (วิมล คำศรี, 2559)

พระบฏ นอกจากจะเป็นการแสดงออกถึงพระพุทธเจ้า พุทธประวัติที่สำคัญแล้วนั้น ยังถือได้ว่าเป็นผลงานศิลปะที่สำคัญไม่แพ้กัน โดยรูปแบบลักษณะในการเขียนภาพพระบฏ ยังแบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ ความเปลี่ยนแปลง ความเป็นมาของยุคสมัยที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย ตลอดจนเอกลักษณ์ทางด้านจิตรกรรมไทยที่สำคัญ จนอาจถือได้ว่า พระบฏ เป็นมรดกที่สำคัญของชาติและศาสนา ที่ควรดูแล รักษา และอนุรักษ์ไว้ เพื่อเผยแพร่แก่เยาวชนรุ่นหลัง แม้ว่า พระบฏ เป็นมรดกทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมที่สำคัญ แต่ปัจจุบันมีพระบฏหลงเหลือเพียงไม่กี่ชิ้นในประเทศไทย บางผืนยังมีความสมบูรณ์ บางผืนกลับทิ้งไว้เพียงร่องรอยที่เรื้อนกลาง ดังเช่น พระบฏ ตอนทรงแก้ทิฏฐิมานะของพญามหาชมพูบดีที่ถูกค้นพบที่วัดโพธาราม หรือวัดเหนือที่ชาวบ้านเรียกว่า วัดโพธิ์ เป็นวัดเก่าแก่มาตั้งแต่อยู่ตำบลพุมเรียง อำเภอยาไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พระบฏผืนนี้ปัจจุบันถูกเก็บรักษาที่แหล่งเรียนรู้ชุมชนตามรอยท่านพุทธทาส ซึ่งดูแลโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ซึ่งภาพพุทธประวัติที่ปรากฏอยู่บนผืนพระบฏผืนดังกล่าวได้ชำรุดและเลือนรางอย่างมาก มีความสมบูรณ์อยู่บางส่วนรวมไม่ถึง 30% ของภาพ ส่วนบนแสดงถึงพระพุทธเจ้า พุทธประวัติและส่วนล่างของผ้าจะแสดงถึงชาตก โดยพระบฏมีขนาด 110 x 370 เซนติเมตร และปรากฏหลักฐานภายในผืนผ้าว่าสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2345 ถึงปัจจุบัน รวมอายุราว 215 ปี สมัยรัชกาลที่ 1 (Line Today, 2022)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยต้องการศึกษาประวัติความเป็นมาพร้อมทั้งวิเคราะห์ความหมาย การจัดองค์ประกอบศิลป์ ตลอดจนสร้างรูปแบบสันนิษฐาน และจัดทำภาพพระบฏแบบสมบูรณ์ เพื่อการอนุรักษ์และเผยแพร่ผ้าพระบฏ ตอน ทรงแก้ทิฏฐิมานะของพญามหาชมพูบดี ซึ่งถูกค้นพบที่วัดโพธาราม ตำบลพุมเรียง อำเภอยาไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ณ แหล่งเรียนรู้ชุมชนตามรอยท่านพุทธทาสภิกขุ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพุทธประวัติของภาพพระบฏ ตอน ทรงแก้ทิฏฐิมานะของพญามหาชมพูบดี วัดโพธาราม อำเภอยาไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อสร้างรูปแบบสันนิษฐานจากภาพพระบฏ ตอน ทรงแก้ทิฏฐิมานะของพญามหาชมพูบดี ด้วยรูปแบบจิตรกรรมไทยสู่การอนุรักษ์



3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญ ครู อาจารย์ ที่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านศิลปกรรม ศิลปะไทย จิตรกรรมไทย ที่มีต่อผลงานจิตรกรรมรูปแบบสันนิฐานจากภาพพระบรมตอน ทรงแก้ทักฎิมานะ ของพญามหาชมพูดี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงสร้างสรรค์

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้เชี่ยวชาญ ครู อาจารย์ ที่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านศิลปกรรม ศิลปะไทย จิตรกรรมไทย จำนวน 30 คน ตอบประเมินความพึงพอใจต่อผลงานจิตรกรรมไทยและ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านศิลปกรรม ศิลปะไทย จิตรกรรมไทย จำนวน 3 ท่าน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน และ ผลงานจิตรกรรมไทยรูปสันนิฐานจากภาพพระบรมตอน ทรงแก้ทักฎิมานะของพญามหาชมพูดี ขนาด 110 x 370 เซนติเมตร (เท่าขนาดเดิม)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับภาพพระบรม ตอน ทรงแก้ทักฎิมานะของพญามหาชมพูดี วัดโพธาราม ตำบลพุมเรียง อำเภอกาญไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี (MGR Online, 2009) โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ และภาพถ่าย ผู้วิจัยสัมภาษณ์ธีรพันธ์ จันทรเจริญ (2561) ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางโบราณคดีและจิตรกรรมไทย



ภาพที่ 1 ภาพลงพื้นที่เก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบศิลปกรรม

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญธีรพันธ์ จันทรเจริญ (2561) รองผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยและพุทธทาสศึกษา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม และเป็นผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้วัดโพธาราม ตำบลพุมเรียง อำเภอกาญไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ภาพพระบรม ตอน ทรงแก้ทักฎิมานะของพญา

มหาหมูปุดนี้นี้เป็นฝีมือช่างสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ขนาด 110 x 370 เซนติเมตร มีหลักฐานปรากฏเป็นตัวเลขจารึกไว้ในผืนผ้าว่าเขียนขึ้นเมื่อพุทธศักราชที่ 2345 ภายในพระบฏ มีการแบ่งเรื่องราวทางด้านศิลปกรรมออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนบนเป็นภาพพระพุทธรองค์ ทรงเครื่องจักรพรรดิราชขนาดด้วยพระอัครสาวกซ้ายขวา และส่วนล่างเป็นภาพเล่าเรื่อง มหาเวสสันดรชาดก โดยจากการศึกษาสันนิฐานว่า มหาเวสสันดรชาดกที่ปรากฏในพระบฏ วัดโพธิ์ธารามนี้มีทั้งหมด 5 กัณฑ์ ได้แก่ 1. กัณฑ์หิมพานต์ พระเวสสันดรประทานช้าง คู่บ้านคู่เมืองให้ชาวเมืองอื่น 2. กัณฑ์ชูชก เป็นเรื่องของชูชกและนางอมิตตดาภรรยา 3. กัณฑ์ มหาพน พระฤๅษีบอกทางชูชก 4. กัณฑ์กุมาร พระเวสสันดรทรงเรียกสองกุมาร พระขालีและ พระกัณหาให้ขึ้นจากสระ ประทานสองกุมารให้แก่ชูชก และ 5. กัณฑ์มัทรี เทพดาแปลง เป็นสัตว์ร้ายขวางทางพระนางมัทรี มิให้กลับไปยังอาศรมได้ทันการ เมื่อทราบเรื่องทรงสลับไป พระบฏนี้มีรูปแบบการจัดองค์ประกอบศิลป์แบบสมมาตร คือ จุดเด่นอยู่กลางภาพ และเท่ากัน ซ้ายขวา (จารุณี อินเฉิดฉาย และขวัญจิต เลิศศิริ, 2545)



ภาพที่ 2 ภาพรายละเอียดของพระบฏ ตอน ทรงแก้ทัญญูนิมานะของพญามหาหมูปุดี
(จากผลงานต้นฉบับ)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาวรรณกรรมร่วมกับการสัมภาษณ์จิตรกรรมไทย คือ ศิลปะแขนงหนึ่งในศิลปะไทย โดยเป็นแขนงที่เกี่ยวกับการวาด การเขียน ในแบบไทยงานจิตรกรรมของไทยมีรากเหง้ามาตั้งแต่สมัยโบราณ เริ่มพัฒนาเป็นจิตรกรรมไทยที่ยังมีเค้าโครงของอินเดียและจีนอยู่มาก ในยุคสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ 19-20) จิตรกรรมไทยเริ่มย้ายเข้ามาอยู่ตามผนังวัด เป็นภาพเขียนสีฝุ่นผสมกาวแบบเอกรงค์ โดยใช้สีแดงและสีดำที่ฝาดนึ่งเจดีย์ สีที่ใช้ส่วนใหญ่ได้มาจากธรรมชาติ เช่น ดิน ยางไม้ อย่างสีแดง สีดินเหลือง และดินดำ ลักษณะภาพเป็นเส้นและสีระบายพื้นสีแดง ตัดเส้นด้วยสีดำ ผิวเนื้อขาว ลวดลายมีสีเหลืองบ้างเล็กน้อย ส่วนสมัยอยุธยา (พุทธศตวรรษที่ 20-23) นับว่าเป็นสมัยที่เจริญรุ่งเรืองมาก สมัยหนึ่งทำให้งานศิลปะมีความเจริญรุ่งเรืองตามไปด้วย จุดเด่นของจิตรกรรมไทยสมัยอยุธยา



คือ การเริ่มต้นของการเป็นจิตรกรรมบริสุทธิ์อย่างสมบูรณ์ เริ่มมีสีสันหลากหลาย และเริ่มมีการใช้ทองปิดลงบนรูปและลวดลาย และเริ่มมีอิทธิพลของภาพเขียนจีนเข้ามาปะปนอยู่บ้าง โดยส่วนใหญ่ยังคงเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนัง ทว่า เป็นการเขียนภาพฝาผนังที่ได้มีรูปแบบทางศิลปะมากยิ่งขึ้น คือ แม้จะยังเป็นภาพในเชิง 2 มิติ ตามเอกลักษณ์ไทย รวมทั้งเอกลักษณ์ของอิทธิพลภาพเขียนจีนก็ยังคงมีการเขียนภาพให้มีมิติลดหลั่นซับซ้อนยิ่งขึ้น โดยในภาพประกอบด้วย พระพุทธรูป ภาพคน สัตว์ ลวดลายไทย ดอกไม้ ส่วนสมุดภาพไตรภูมิ พระร่วงนั้น เขียนภาพเรื่องราวไตรภูมิและ เรื่องชาดก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องทศชาติครบทั้ง 13 กัณฑ์ โดยเป็นภาพที่ใช้หลากหลายสีในการระบาย

ล่วงมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ (พุทธศตวรรษที่ 24-25) ภาพจิตรกรรมไทยยังคงคล้าย ๆ กับสมัยอยุธยาตอนปลาย ทว่า หลังจากรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา เมื่อมีการติดต่อกับต่างประเทศ จึงเริ่มมีอิทธิพลของต่างชาติเข้ามาปะปนอยู่ในจิตรกรรมไทย ลักษณะผลงานจิตรกรรมไทยในช่วงรัตนโกสินทร์จึงเป็นจิตรกรรมไทยแบบประเพณีที่มีลักษณะพิเศษในการจัดวางภาพแบบเล่าเรื่องเป็นลังกา จีน และ ญี่ปุ่น นำเสนอเรื่องราวศิลปะแบบอุดมคติ ผสมเข้ากับเรื่องราวกึ่งลึกลับมหัศจรรย์ ลักษณะเด่นของภาพผลงานจิตรกรรมมีลักษณะแบบ 2 มิติ ที่ให้ความรู้สึกแค่ด้านกว้างและด้านยาว ไม่มีความลึก ไม่มีการใช้แสงและเงามาประกอบ ใช้การระบายสีแบบแบนเรียบและใช้การตัดเส้นแทนการให้ค่าน้ำหนักของแสงเงานิยมใช้สีแบบพรุ้งค์เป็นอย่างมาก

ในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ โดยผลงานศิลปกรรมในช่วงรัตนโกสินทร์มีรูปแบบทางศิลปกรรมของแต่ละรัชกาลที่ชัดเจนแตกต่างกันออกไป เช่น สมัยรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 2 รูปแบบศิลปกรรมถือตามแบบอย่างสมัยอยุธยา รัชกาลที่ 2 เพิ่มเติมรูปแบบศิลปกรรมแบบจีนเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น และสมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 รูปแบบศิลปกรรมได้รับอิทธิพลจากตะวันตกเข้ามาได้แก่การใช้แสงและเงาสร้างเป็นภาพ 3 มิติสมจริง รวมถึงการใช้สีอ่อนแก่มีแสงเงาที่ทำให้ภาพมีระยะใกล้ไกลลึกตื้นมากยิ่งขึ้น (วรรณิกา ณ สงขลา, 2535)

4.3 วิเคราะห์เนื้อหาและหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ตามหลักทัศนียภาพพบว่า เป็นภาพพระพุทธรองค์ทรงเครื่องจักรพรรดิราชประทับยืนภายในซุ้มชานาด้วย พระอัครสาวกซ้ายขวาและเหนือซุ้มเรือนแก้วหรือเส้นกรอบสันเทาขึ้นไปจากภาพต้นฉบับ ที่สีหลุดร่อนหายไป สันนิษฐานขึ้นมาโดยการอิงข้อมูลจากเรื่องราว เนื้อหาของการเขียนผ้าพระบฏในยุคที่ใกล้เคียง ที่มุมซ้าย-ขวาด้านบนสุดเป็นภาพฤษี นักสิทธิ์เหาะประนมมือถือดอกบัว จากเส้นแกนกลางระหว่างภาพตั้งแต่ด้านบนถึงด้านล่าง เป็นการจัดองค์ประกอบแบบสมมาตร คือ ซ้าย-ขวาเท่ากัน จุดเด่นอยู่กลางภาพคือภาพพระพุทธรเจ้า ส่วนล่างเป็นภาพเรื่องราวของมหาเวสสันดรชาดก โดยเขียนเป็นเรื่องราวกัณฑ์ต่าง ๆ เช่น กัณฑ์มหาพน พระฤษีบอกทางชูชก เป็นภาพพระฤษีนั่งอยู่ในศาลา ด้านล่างลงมาเป็นกัณฑ์กุมาร พระเวสสันดรทรงเรียกสองกุมาร พระชาลี และพระกัณหาให้ขึ้นจากสระน้ำและมอบ 2 กุมารให้แก่ชูชก ถัดมาด้านซ้ายเป็นกัณฑ์หิมพานต์พระเวสสันดรประทานช้างคู่บ้านคู่เมืองให้ชาวเมืองอื่น กัณฑ์ชูชก เป็นเรื่องของชูชก

และด้านบนสุดทางซ้ายเป็นกัณฑ์มัทรี เทพดาแปลงเป็นสัตว์ร้ายขวางทางนางมัทรีไม่ให้กลับไปยังอาศรมได้ทันการ เมื่อทราบเรื่องทรงสลับไปในส่วนล่างของพระบฏ (มหาเวสสันดรชาดก) มีการจัดองค์ประกอบแบบอสมมาตร จุดเด่นไม่อยู่กลางภาพ แต่เมื่อดูภาพรวมของภาพเกิดความสมดุล ภายในภาพมีความเคลื่อนไหวในเชิงของความรู้สึกและการเคลื่อนไหวที่มีต่อรูปทรงที่รับรู้ร่วมกัน โขดหินขนาดใหญ่ในระยะหน้ามีข้างที่หันหน้าไปทางกัณฐก และกัณฐกในกัณฑ์หิมพานต์ด้วยจังหวะของเส้นทแยงมุมถัดไปทางศาลาที่มีฤๅษีกำลังบอกทางให้กับชูชก และเอื้องไปทางโขดหินขนาดเล็กที่อยู่ในระยะหน้าของกัณฑ์มัทรี เทพดาแปลงกลายเป็นสัตว์ร้าย ผลักระยะสุดท้ายด้วยทิวเขาด้านหลังทำให้ภาพเกิดการสร้างระยะใกล้ไกล โดยเฉพาะศาลาขนาดใหญ่และเล็กที่ข้างเขียนจงใจทำให้ขนาดไม่เท่ากันเพื่อให้เกิดระยะ ในส่วนนี้เองที่ทำให้เกิดข้อสังเกตได้ว่าการนำหลักทัศนียภาพ หรือทัศนียวิทยา (Perspective) มาใช้ในงานจิตรกรรมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 ดูได้จากจังหวะและการเคลื่อนไหวภายในภาพ การสร้างระยะใกล้ไกลไม่ได้หมายถึงเพียงแค่การใช้สีหรือรูปทรงที่เป็นแบบ 3 มิติเท่านั้น แต่การลดทอนขนาดและสัดส่วนของรูปทรงต่าง ๆ ยังถือเป็นอีกข้อคิดเห็นหนึ่งที่สามารถยืนยันได้ว่าหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์สามารถส่งผลให้เกิดระยะและเกิดมิติตามหลักทัศนียภาพได้เช่นกัน (ชลูด นิ่มเสมอ, 2553)

4.4 นำผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาตลอดถึงรูปแบบศิลปกรรม สู่การออกแบบภาพร่างจากแนวคิดดั้งเดิมของผลงานจิตรกรรมไทยในช่วงรัตนโกสินทร์ โดยสร้างรูปแบบสันนิษฐานด้วยการถอดลายเส้นจากการศึกษาข้อมูลภาคเอกสารสู่การสันนิษฐานเรื่องราวและรูปทรง หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์สู่การสร้างผลงานจิตรกรรมไทยบนผืนผ้า



ภาพที่ 3 ภาพการสร้างภาพร่าง จากรูปแบบสันนิษฐานพระบฏ (16 มิถุนายน 2561)



ภาพที่ 4 ภาพเปรียบเทียบภาพพระบฏ ตอน ทรงแก้ที่ภูมิมานะของพญามหาชมพูดีจากผลงานต้นฉบับ กับภาพจากการสร้างรูปแบบสันนิษฐานพระบฏ ตอน ทรงแก้ที่ภูมิมานะของพญามหาชมพูดีจากผลงานวิจัย



5. นำภาพร่างที่เสร็จสมบูรณ์แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านประเมินความสมบูรณ์ของภาพร่าง ผลจากการวิเคราะห์การประเมินภาพร่างรูปแบบสันนิษฐานงานวิจัย พบว่าโดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นเนื้อหาในพระบฏส่วนล่าง แสดงถึงเรื่องราว มหาเวสสันดรชาดกมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ประเด็นเนื้อหาในพระบฏส่วนบน แสดงถึงพุทธประวัติตอนทรงแก้ทักขิณมานะ ของพญามหาชมพูดี และประเด็นเรื่องราวมหาเวสสันดรชาดกที่ปรากฏในพระบฏ ประกอบด้วยกัณฑ์ กัณฑ์หิมพานต์ กัณฑ์ชูชก กัณฑ์มหาพน กัณฑ์กุมาร และกัณฑ์มัทรี ส่วนค่าเฉลี่ยอยู่ในปานกลาง คือ ประเด็นรูปแบบทางศิลปกรรมจัดอยู่ในสมัยรัชการที่ 1 และประเด็นข้อเสนอแนะอื่น ๆ ตามตารางผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การประเมินภาพร่างสันนิษฐานงานวิจัยเรื่อง พระบฏ วัดโพธาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี (N=3)

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. รูปแบบทางศิลปกรรมจัดอยู่ในสมัยรัชกาลที่ 1	3.33	1.53	ปานกลาง
2. เนื้อหาในพระบฏส่วนบน แสดงถึงพุทธประวัติ ตอน ทรงแก้ทักขิณมานะของพญามหาชมพูดี	4.00	1.00	มาก
3. เนื้อหาในพระบฏส่วนล่าง แสดงถึงเรื่องราวมหาเวสสันดรชาดก	4.67	0.58	
4. เรื่องราวมหาเวสสันดรชาดกที่ปรากฏในพระบฏ ประกอบด้วยกัณฑ์หิมพานต์ กัณฑ์ชูชก กัณฑ์มหาพน กัณฑ์กุมาร และกัณฑ์มัทรี	4.00	1.00	
5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ สำหรับการสร้างรูปแบบสันนิษฐานเพิ่มเติม	3.33	1.53	ปานกลาง
รวม	3.87	1.13	มาก

6. สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยจากรูปแบบสันนิษฐาน โดยเริ่มจากการขยายภาพลายเส้นจากต้นแบบที่สมบูรณ์ลงบนพื้นเฟรมผ้าใบ โดยการขยายภาพจากภาพลายเส้นต้นแบบด้วยเครื่องฉายขยายภาพลงบนพื้นเฟรมผ้าใบ ลงสีพื้นชั้นแรกด้วยสีครีม เพื่อคลุมโทนสี โดยภาพรวม ขึ้นโครงสีโดยรวมทั้งหมดโดยยึดสีจากภาพต้นแบบเป็นหลัก ผสมสีให้เหมือนหรือมีความใกล้เคียงภาพต้นแบบให้ได้มากที่สุด โดยใช้วิธีการเขียนแบบจิตรกรรมไทยในส่วนรายละเอียดที่เป็นสีทองใช้วิธีการลงสีเหลืองไปก่อน แล้วลงผงสีทองทับไป ในส่วนของภาพที่หลุดร่อนออกไปใช้วิธีการสันนิษฐานขึ้นมา โดยการอิงข้อมูลจากเรื่องราว เนื้อหาของการเขียนผ้าพระบฏในยุคที่ใกล้เคียงกัน ในเรื่องของสี รายละเอียดของภาพการร่างภาพเพิ่มเติมในส่วนรายละเอียดของภาพด้วยดินสออีกครั้ง เพื่อเตรียมการตัดเส้น การตัดเส้น เพื่อเน้นรูปทรงรายละเอียดของภาพ การเน้นน้ำหนักของเส้น จากนั้นเก็บรายละเอียดของภาพทั้งหมดวิเคราะห์ผลงาน และปรับแก้ไขจนได้เป็นภาพผลงานที่เสร็จสมบูรณ์



ภาพที่ 7 ภาพขั้นตอนการสร้างผลงานจิตรกรรมไทยจากรูปแบบสันนิษฐาน

ภาพการเทียบเคียงรูปแบบศิลปกรรม และผลงานที่สร้างจากรูปแบบสันนิษฐานจากการวิจัย

1. ภาพพระพุทธรองค์ทรงเครื่องจักรพรรดิราชขนาดด้วยพระอัครสาวกซ้ายขวา (ส่วนบน)



ภาพที่ 8 ภาพการเทียบเคียงรูปแบบศิลปกรรมและผลงานที่สร้างจากรูปแบบสันนิษฐานภาพพระพุทธรองค์ทรงเครื่องจักรพรรดิราชขนาดด้วยพระอัครสาวกซ้ายขวา (ส่วนบน)

2. กัณฑ์มหาพน พระฤๅษีบอกทางชูชก เป็นภาพพระฤๅษีนั่งอยู่ในศาลา



ภาพที่ 9 ภาพการเทียบเคียงรูปแบบศิลปกรรมและผลงานที่สร้างจากรูปแบบสันนิษฐานภาพกัณฑ์มหาพน พระฤๅษีบอกทางชูชก เป็นภาพพระฤๅษีนั่งอยู่ในศาลา



3. กัณฑ์กุมาร พระเวสสันดรทรงเรียกสองกุมารพระชาลีและพระกัณหาให้ขึ้นจากสระและมอบ 2 กุมารแก่ชูชก



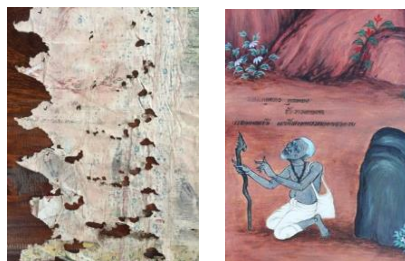
ภาพที่ 10 ภาพการเทียบเคียงรูปแบบศิลปกรรมและผลงานที่สร้างจากรูปแบบสันนิษฐานภาพกัณฑ์กุมาร พระเวสสันดรทรงเรียกสองกุมารพระชาลีและพระกัณหาให้ขึ้นจากสระและมอบ 2 กุมารแก่ชูชก

4. กัณฑ์หิมพานต์ พระเวสสันดรประทานช้างคู่บ้านคู่เมืองให้ชาวเมืองอื่น



ภาพที่ 11 ภาพการเทียบเคียงรูปแบบศิลปกรรมและผลงานที่สร้างจากรูปแบบสันนิษฐานภาพกัณฑ์หิมพานต์ พระเวสสันดรประทานช้างคู่บ้านคู่เมืองให้ชาวเมืองอื่น

5. กัณฑ์ชูชก เป็นเรื่องของชูชก



ภาพที่ 12 ภาพการเทียบเคียงรูปแบบศิลปกรรมและผลงานที่สร้างจากรูปแบบสันนิษฐานภาพกัณฑ์ชูชกเป็นเรื่องของชูชก

6. กัณฑ์มัทรี เทพยดาแปลงเป็นสัตว์ร้ายขวางทางนางมัทรี ไม่ให้กลับไปยังอาศรมได้ทันการ เมื่อทราบเรื่องทรงสลับไป



ภาพที่ 13 ภาพการเทียบเคียงรูปแบบศิลปกรรมและผลงานที่สร้างจากรูปแบบสันนิษฐานภาพกัณฑ์มัทรี เทพยดาแปลงเป็นสัตว์ร้ายขวางทางนางมัทรี

7. นำผลงานที่สมบูรณ์แล้วประเมินความพึงพอใจโดยผู้เชี่ยวชาญ ครู และอาจารย์ที่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านศิลปกรรม ศิลปะไทย จิตรกรรมไทย จำนวน 30 คน ตารางที่ 2 ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญ ครู อาจารย์ ที่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านศิลปกรรม ศิลปะไทย จิตรกรรมไทย จำนวน 30 คน

ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1.	ความสมบูรณ์ของผลงาน	4.60	0.65	มากที่สุด
2.	ความเหมาะสมของเนื้อหาภายในผลงาน	4.40	0.70	มาก
3.	องค์ประกอบศิลป์และขนาดสัดส่วนของผลงาน	4.63	0.55	มากที่สุด
4.	ความงามและสุนทรียภาพ	4.66	1.00	มากที่สุด
5.	ความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานทั้งหมด	4.54	0.51	มากที่สุด
รวม		4.57	0.68	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญ ครู อาจารย์ ที่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านศิลปกรรม ศิลปะไทย จิตรกรรมไทย จำนวน 30 คน พบว่า ในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญ ครู และอาจารย์ที่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านศิลปกรรม ศิลปะไทย จิตรกรรมไทยมีความพึงพอใจค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความสมบูรณ์ของผลงาน ความงาม และสุนทรียภาพ องค์ประกอบศิลป์และขนาดสัดส่วนของผลงาน และความพึงพอใจในภาพรวมของผลงานทั้งหมดมีความพึงพอใจ ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ความเหมาะสมของเนื้อหาภายในผลงาน มีความพึงพอใจค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลจากการสัมภาษณ์ จากวรรณกรรม จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์สังเคราะห์องค์ความรู้ เพื่อสร้างภาพร่างรูปสันนิษฐาน ตรวจสอบความถูกต้องของภาพร่างโดยนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางโบราณคดีก่อนนำไปสร้างสรรค์ จากนั้นสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยภาพพระบรมจากภาพร่างรูปสันนิษฐาน เมื่อผลงานเสร็จสิ้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลงานจิตรกรรมไทยจากภาพร่างรูปสันนิษฐานโดยนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางโบราณคดีอีกครั้ง



วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน สรุปผล พร้อมข้อเสนอแนะ รวบรวมผลการดำเนินงานทั้งหมดเป็นรูปเล่มสมบูรณ์โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยดังนี้

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากการศึกษาภาพพุทธประวัติของภาพพระบฏ ตอน ทรงแก้ทิฐิมานะของพญามหาชมพูดี วัดโพธาราม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีลักษณะเป็นงานศิลปกรรมสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) โดยดูได้จากเลขศักราชที่ระบุบนผืนผ้าคือปี พ.ศ. 2345 ผ้าพระบฏนี้แบ่งเรื่องราวออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนบนเป็นเรื่องราวพุทธประวัติตอนทรงแก้ทิฐิมานะของพญามหาชมพูดี และส่วนล่างเป็นเรื่องราวมหาเวสสันดรชาดก และจากการศึกษาเพื่อสร้างรูปแบบสันนิษฐานในส่วน ของภาพที่หลุดร่อนออกไป พบว่า เรื่องราวของภาพพระบฏ เป็นพุทธประวัติตอนทรงแก้ทิฐิมานะของพญามหาชมพูดี เป็นภาพพระพุทธรูปประทับยืนภายในซุ้ม ขนาบข้างด้วยพระอัครสาวกซ้าย-ขวา และเหนือซุ้มเรือนแก้วหรือเส้นกรอบสี่เหลี่ยมขึ้นไป ภาพจะหลุดร่อนออกไปทั้งหมดเลย จึงใช้วิธีการสันนิษฐานขึ้นมา โดยการอิงข้อมูลจากเรื่องราว เนื้อหาของการเขียนผ้าพระบฏในยุคที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสันนิษฐานขึ้นมาที่มุมซ้าย-ขวาด้านบนสุดเป็นภาพฤษีนักสิทธิ์เหาะประนมมือถือดอกบัวด้านล่างตั้งแต่แท่นบัลลังก์ลงมา เป็นภาพเรื่องราวของเวสสันดรชาดก โดยเขียนเป็นเรื่องราวกัณฑ์ต่าง ๆ เช่น กัณฑ์มหาพน พระฤษีบอกทางชูชก เป็นภาพพระฤษีนั่งอยู่ในศาลา ด้านล่างลงมาเป็นกัณฑ์กุมาร พระเวสสันดรทรงเรียกสองกุมารพระชาติและพระกัณหาให้ขึ้นจากสระ และมอบ 2 กุมารแก่ชูชก และถัดมาด้านซ้ายเป็นกัณฑ์หิมพานต์ พระเวสสันดรประทานช้างคู่บ้านคู่เมืองให้ชาวเมืองอื่น กัณฑ์ชูชก เป็นเรื่องของชูชก และด้านบนสุดทางซ้ายเป็นกัณฑ์มัทรี เทพดาแปลงเป็นสัตว์ร้ายขวางทางนางมัทรี ไม่ให้กลับไปยังอาศรมได้ทันการ เมื่อทราบเรื่องทรงสลับไป ภายในภาพมีการจัดวางองค์ประกอบแบบสมมาตร มีการให้ระยะภายในภาพโดยดูได้จากขนาดของศาลาและภูเขาที่ดูเล็กและมีระยะ องค์ประกอบสีแดงออกถึงสีส้มเป็นที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ 1 เช่น สีแดง สีคราม และ สีที่นิยมใช้ในสมัยปลายอยุธยา และธนบุรี เช่น สีเหลืองดิน เป็นต้น องค์ประกอบลายประกอบด้วยกระบวนลายอันเป็นที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ 1

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การสร้างรูปแบบสันนิษฐานจากภาพพระบฏ ตอน ทรงแก้ทิฐิมานะ ของพญามหาชมพูดี ด้วยรูปแบบจิตรกรรมไทยสู่การอนุรักษ์ เป็นการสร้างผลงานจิตรกรรมไทยที่ได้จากการศึกษาข้อมูลโดยเป็นไปตามขั้นตอนดังนี้ สร้างภาพร่างลายเส้นจากการศึกษาภาพผ้าพระบฏต้นแบบ นำภาพร่างให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความถูกต้อง จากนั้นขยายภาพลายเส้นลงบนพื้นเฟรมผ้าไปด้วยเครื่องฉายขยายภาพ ลงสีพื้นชั้นแรกด้วยสีครีม เพื่อคลุมโทนสีโดยภาพรวม ร่างภาพเพิ่มเติมในส่วนของการรายละเอียดของภาพด้วยดินสออีกครั้ง ค่อยๆ เพิ่มเติมน้ำหนัก สี และรายละเอียดในส่วนต่าง ๆ ตามแบบร่าง เก็บรายละเอียดของภาพทั้งหมดวิเคราะห์ผลงาน และปรับแก้ไขจนได้เป็นภาพผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ เมื่อผลงานเสร็จผู้วิจัย

ประเมินความงามและความสมบูรณ์ของผลงานจิตรกรรมไทยที่สร้างจากรูปแบบการสันนิษฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ผลงานมีความสมบูรณ์ทั้งภาพรวม และรายละเอียดในส่วนบนและส่วนล่าง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญ ครู อาจารย์ ที่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านศิลปกรรม ศิลปะไทย จิตรกรรมไทย ที่มีต่อผลงานจิตรกรรมรูปแบบสันนิษฐานจากภาพพระพุทธรูป ตอน ทรงแก้ทิฏฐิมานะ ของพญามหาชมพูดี พบว่า ในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญ ครู อาจารย์ ที่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านศิลปกรรม ศิลปะไทย จิตรกรรมไทย มีความพึงพอใจค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ค่าเฉลี่ยมาตรฐาน อยู่ที่ 4.57 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.68 เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ความสมบูรณ์ของผลงาน ความงามและสุนทรียภาพ องค์ประกอบศิลป์และขนาดสัดส่วนของผลงาน และความพึงพอใจในภาพรวมของผลงาน ทั้งหมดมีความพึงพอใจ ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือความเหมาะสมของเนื้อหาภายในผลงาน มีความพึงพอใจค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

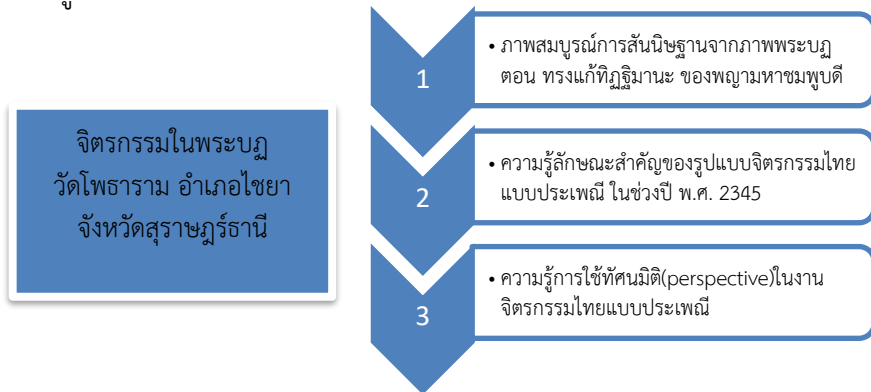
อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาพระพุทธรูป ตอน ทรงแก้ทิฏฐิมานะ ของพญามหาชมพูดี วัดโพธาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ภาพส่วนบนเป็นภาพพระพุทธรูปองค์ทรงเครื่องจักรพรรดิราช ขนาบด้วยพระอัครสาวกซ้ายขวา ภาพส่วนล่างของพระพุทธรูปเป็นเรื่องราวของมหาเวสสันดรชาดก จากการประเมินความงามและความสมบูรณ์ของผลงานจิตรกรรมไทยที่สร้างจากรูปแบบการสันนิษฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ผลงานมีความสมบูรณ์ทั้งภาพรวม และรายละเอียดในส่วนบนและส่วนล่าง เมื่อศึกษาหลักการจัดองค์ประกอบพบว่า เป็นการจัดองค์ประกอบส่วนบนเป็นแบบสมมาตร ส่วนล่างเป็นแบบอสมมาตรจุดเด่นไม่อยู่กลางภาพ แต่เมื่อดูภาพรวมของภาพเกิดความสมดุลกัน ภายในภาพมีความเคลื่อนไหวในเชิงของความรู้สึกและการเคลื่อนไหวที่มีต่อรูปทรงที่รับรู้ร่วมกัน โชดหินขนาดใหญ่ ในระยะหน้ามีช้างที่หันหน้าไปทางกินนร และกินรีในกัณฑ์หิมพานต์ ด้วยจังหวะของเส้นทแยงมุมถัดไปทางศาลาที่มีฤๅษีกำลังบอกทางให้กับชูชกและเยื้องไปทางโชดหินขนาดเล็กที่อยู่ในระยะหน้าของกัณฑ์มัทรี เทพดาแปลงกายเป็นสัตว์ร้าย ผลักกระยะสุดท้ายด้วยทิวเขา ด้านหลังทำให้ภาพเกิดการสร้างระยะใกล้ไกล โดยเฉพาะศาลาขนาดใหญ่และเล็กที่ช่างเขียนจงใจทำให้ขนาดไม่เท่ากันเพื่อให้เกิดระยะ โดยใช้ขนาดของวัตถุ+ระยะใกล้-ไกล เพื่อให้ขนาดของวัตถุแสดงภาพตามหลักทัศนียภาพ สอดคล้องกับชนัส คงหิรัญ (2563) ศึกษาเรื่องการพัฒนารายละเอียดการสอนด้านทัศนมิติโดยใช้การจัดการองค์ความรู้เป็นฐาน : กรณีศึกษาเทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพ โดยการอ้างอิงจากภาพด้าน ในส่วนนี้เองที่ทำให้เกิดข้อสังเกตได้ว่ามีการนำหลักทัศนียภาพมาใช้ในการงานจิตรกรรมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 ตามหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ที่สามารถส่งผลให้เกิดระยะและเกิดมิติตามหลักทัศนียภาพได้



องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยพระบรม วัดโพธาราม อำเภอลำดวน จังหวัดสุราษฎร์ธานี : ศึกษาองค์ประกอบศิลป์ในพุทธประวัติ ตอน ทรงแก้ทิวภูมิมานะ ของพญามหาชมพูดี สร้างรูปแบบสันนิษฐานสู่แนวทางการอนุรักษ์ภาพจิตรกรรมไทยบนผืนผ้า สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ตามแผนภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 14 ภาพองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของพระบรม ตอนทรงแก้ทิวภูมิมานะของพญามหาชมพูดี ที่ถูกค้นพบที่วัดโพธาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบปรากฏบนผืนผ้าระบุง ปีที่สร้าง คือ ปี พ.ศ. 2345 ถึงปัจจุบัน รวมอายุราว 215 ปี (สมัยรัชกาลที่ 1) การสร้างภาพสมบูรณ์ของพระบรม การเพิ่มเติมส่วนที่เลือนรางในภาพจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ทำให้เกิดองค์ความรู้ของรูปแบบจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยองค์ความรู้ของรูปแบบลักษณะสำคัญทางศิลปะ สามารถใช้ในลักษณะ อันเป็นหลักฐานการเปรียบเทียบวิเคราะห์รูปแบบศิลปะ เพื่อเป็นการตั้งข้อสันนิษฐาน รูปแบบทางศิลปะในช่วงสมัยเดียวกัน และจากการศึกษาเกี่ยวกับหลักการในการจัดองค์ประกอบศิลป์ จะพบว่าภายในผ้าพระบรม ภาพส่วนล่างสื่อถึงเรื่องราวของมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์ต่าง ๆ มีการจัดองค์ประกอบแบบอสมมาตร จุดเด่นไม่อยู่กลางภาพ มีการนำหลักทัศนมิติ หรือ ทัศนียวิทยา (Perspective) มาใช้ในงานจิตรกรรมไทย ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดดั้งเดิมของศิลปะไทยเรื่องการสร้างระยะในงานจิตรกรรมไทย โดยจากการศึกษาค้นพบการสร้างระยะใกล้ไกลที่ไม่ได้หมายถึงเพียงแค่การใช้สีหรือรูปทรงที่เป็นแบบ 3 มิติเท่านั้น แต่มีการลดทอนขนาดและสัดส่วนของรูปทรงต่าง ๆ ที่ยังถือเป็นอีกข้อคิดเห็นหนึ่งที่สามารถยืนยันได้ว่าหลักการการจัดองค์ประกอบศิลป์สามารถส่งผลให้เกิดระยะและเกิดมิติตามหลักทัศนียภาพได้



ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หลักสูตรสาขาวิชาหรือคณะที่สอนทางด้านศิลปะ ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐที่มีการเกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม และ พระพุทธศาสนา ควรนำผลการศึกษาวิจัยฉบับนี้ ไปเป็นแนวทางในการดำเนินการศึกษาประวัติความเป็นมาและกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมบนผืนผ้าพระบฏที่ปรากฏในวัดอื่น ๆ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่นอกเหนือจากวัดโพธาราม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างฐานข้อมูลเชิงวิชาการเกี่ยวกับผลงานจิตรกรรมไทย และยังเป็น การอนุรักษ์ศิลปะ และ วัฒนธรรมไทยนำไปสู่การรับรู้ถึงคุณค่าของผลงานจิตรกรรมไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

โครงการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในเชิงวิชาการ และ เชิงสาธารณะ สามารถให้ความรู้แก่นักศึกษาและบุคคลที่สนใจ ได้ทราบถึงความหมายและความสำคัญของพระบฏ กระทั่งนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดความหวงแหนและเห็นคุณค่าของศิลปกรรมในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการกระตุ้นให้เกิดความหวงแหนและเห็นคุณค่าของศิลปกรรมในท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- จารุณี อินเดิตฉาย และขวัญจิต เลิศศิริ. (2545). *หนังสือประกอบนิทรรศการพิเศษเนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทยพุทธศักราชเรื่องพระบฏ*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ชนัส คงหิรัญ. (2563). การพัฒนาการเรียนการสอนด้านทัศนมิติโดยใช้การจัดการองค์ความรู้เป็นฐาน: กรณีศึกษาเทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน. *วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ*, 5(2), 1-16.
- ชลุด นิยมเสมอ. (2553). *องค์ประกอบของศิลปะ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ธีรพันธ์ จันทรเจริญ. (2561, 8 มีนาคม). ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี [บทสัมภาษณ์].
- วรรณภา ณ สงขลา. (2535). *จิตรกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- วิมล คำศรี. (2559). *ผ้าพระบฏพระราชทานปัจจัยและสื่อส่งเสริมสืบสานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเมืองนครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: ไทม์ พรินต์.



Line Today. (2022). *Wat Klang Na - Wat Photharam - Wat Sakae Where are the old temples from the Ayutthaya period in Bangkok?*. Retrieved January 20, 2023, from <https://today.line.me/th/v2/article/Op8wmMG>

MGR Online. (2009). *Buddha Leela: Phraya Chompoo Bodi posture*. Retrieved January 2, 2023, from <https://shorturl.asia/13mNI>

